

Gözlere ve gönüllere bayram olsun!

İstanbul'dan bayan okuyucumuz: “Bu bayramın adı sünnette ne olarak geçiyor? Ramazan Bayramı veya şeker bayramı demenin, birinin diğerine göre herhangi bir sakıncası veya efdaliyeti var mıdır?”

İsim üzerinde duralım. Fakat şunu bilelim: İsimler ve resimler hakikati değiştirmez. Bu bayramda üzerinde durmamız gereken hususu Kur'ân vurguluyor.

Kur'ân, “Mü'minler kurtuldu.” 1 buyuruyor.
Öyleyse denebilir ki, mü'minler bayramı hak etti.

Çünkü gûnahtan, gazaptan, azaptan, ateşten, cehennemden, cezadan kurtulmanın bayram yapması annesinin ak sütü gibi hakıdır, helâlidir.

Mü'minler oruç tutmak suretiyle Allah'ın emirlerine duyarlılık kazandılar. Duyguları, lâtifeleri, akılları, kalpleri, nefisleri İlâhi emirle yıkandı, boyandı. Gözleri, sözleri, özleri, kulakları, elleri, ayakları harama karşı oruç kalkana girdi; helâle karşı edep ve itaat dizginini buldu.

Harama karşı zaten İlâhî nehiyler vardı ve mü'min, nefsinin rağmına itaat ediyordu. Ramazan'da helâle karşı da İlâhî nehiyler buldu ve nefsinin rağmına yine itaat etti. Yemeyeceksin dendi; yemedi!
İçmeyeceksin emri geldi; içmedi!
Helâle karşı nehiylere itaat ederken, harama karşı nehiylere de itaatini sürdürdü. Esasen harama karşı nehiylere itaatini bir hayat prensibi bilmmişti.

Bu sebeple ağzı oruçlu iken gözünü haramlardan korudu, kulağını kötü sözlerden muhafaza etti, duygularını günahlardan alıkoydu. Bediüzzaman'ın ifadesiyle ‘mide gibi bütün duyguları, gözü, kulağı, kalbi, hayali, fikri gibi cihazat-ı insaniyeye dahi bir nevi oruç tutturmak suretiyle orucunu kemale erdirdi. 2

Mü'minin duyguları zaten oruçla birlikte bayram yaşamaya başlamıştı. Gönlü merhametin doruğuna ulaşmış, kalbi helâl sevginin zirvesine erişmiş, akli imanın, ızanının, iltizamın ve salâbetin müstesna mevkiine yükselmiş, ruhu tevekkülün ve teslimiyetin saadetinde uçuyordu.

Şimdi bayramla beraber, gönlü, kalbi, akli ve duyguları sevincin zirvesinde pervaz

ediyor.

Çünkü inşallah makbuliyet umduğu orucunun iftarını yaşıyor. Nitekim müjdeyi Peygamber Efendimiz'den (asm) almıştır: “Oruçlu için iki sevinç vardır: Biri iftarı anındaki sevinci, diğeri de Rabbine kavuştuğu andaki sevincidir.”

İşte mü'min Ramazan boyunca her gün kısmen yaşadığı iftar sevincini, Ramazan Bayramında tamamen ve kâmilan yaşıyor.

Ramazan boyunca itaat etmiş, şükretmiş, ikram etmiş, ihsan etmiş, veren el olmuş, nefsini terbiye etmiş, Kur'ân ile boyanmış... Şimdi bu bayramla gözü, gönlü, duyguları, Kur'ân'ın hikmeti ile boyanmış aklı, terbiye edilmiş nefsi, dizginlenmiş hevesleri ve ahirete iştihak duymuş arzuları şükrün, ikramın ve İlâhî ihsanın sevincini doludizgin yaşıyor.

İsimde ve resimde takılıp kalmıyor.

Gelelim isme... Bu bayramın sünnette adı “Fıtır Bayramı”dır.³ “Yevmü'l-Fıtır” veya “İydü'l-Fıtır” diye geçer. Fıtır, Ramazanda oruç emri çerçevesinde yasaklanmış olan yeme ve içmenin serbest bırakılması demektir. Aynı kökten gelen iftar da, yeme içme anıdır. Veya fitratların, fitrat için yaratılmış yiyecek ve içeceklerle buluştuğu zaman dilimidir. Fıtır Bayramına bu anlamda fitrat bayramı da denebilir.

Bu bayramın adına şeker nereden karışmıştır? Neden şeker bayramı denmiştir? İlk bakışta bu isim bayramı Ramazandan koparma gayreti gibi gözüküyor.

Oysa bayramın şekere nispet edilmesinin, Ramazana nispet edilmesine oranla halk nezdinde hiç tutmadığı açıktır.

Bununla beraber, bu bayramın sünnette tatlı ile bağlantısı yok da değildir. Hazret-i Enes (ra) bildiriyor ki: Peygamber Efendimiz (asm) Ramazan Bayramında, sayıca tek olan birkaç hurma yemedikçe namaza gitmezdi.” ⁴

Hurmanın, oruç yorgunluğundan sonra insan dimağına güç ve kuvvet verdiği bilinen bir gerçektir. Tabiiinden bazıları, zihni ve zekâyı açtığı ve vücuda güç verdiği için hurma yoksa bal veya tatlının bu bayramda müstehap olduğu görüşündedirler. Bu bayramın adının şekerle ilişkilendirilmesinin böyle bir alt yapısının olduğu düşünülebilir.

Ne var ki tabiin döneminde ve daha sonraki dönemlerde bu bayrama hurma bayramı veya tatlı bayramı denmemiştir.

Bu mülâhazalar çerçevesinde söylenebilir ki, en azından, bu bayrama şeker bayramı

demenin daha faziletli olduğunu söylemek zordur. Fakat öncesindeki oruç emrine nispetle Ramazan bayramı demek kulağa, hiss-i zahiriye ve kulluğun asaletine daha uygun düşünöyor.

Dipnotlar:

1- Mü'minun Sûresi: 1.

2- Mektubat, s. 391.

3- Ebû Davud, Salât 245, (1134); Nesâî, İydeyn 1, (3, 179).

4- Buhârî, İydeyn: 4, Tirmizî, Salât: 390, (543); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 9/355.